

Federatie voor Begraffenisinstellingen zonder winstoogmerk

Nieuwsbrief FKB

COLOFON

Deze Nieuwsbrief is het digitale informatieblad van de FKB. De FKB wil de belangen behartigen van uitvaartverenigingen.

Info: <http://www.f-k-b.nl>

Wilt u de Nieuwsbrief ontvangen?

Aanmelden via www.f-k-b.nl

Secretariaat van de FKB
mw. G.W. Nijland-Wevers
Telefoon: 0546-577981
E-mail: secretaris@f-k-b.nl

Heeft u informatie die geschikt is voor deze Nieuwsbrief?

Mail die dan naar:
secretaris@f-k-b.nl

FKB

een levende vereniging
rondom de dood

Het is geen feest

Deze maand bezochten we met de jubilerende FKB de Nieuwe Ooster Begraafplaats in Amsterdam. Een aantal jaren geleden hebben we dat ook gedaan en toen werden we verrast door een Surinaamse uitvaart, compleet met muziek. Wat schetste onze verbazing: terwijl we van een lunch genoten in museum 'Tot zover', zagen we Surinaamse muzikanten lopen. We konden getuige zijn van weer zo'n bijzondere Surinaamse uitvaart, met muziek en dans.

Ik heb eens gezocht naar de betekenis van die muziek en dans. Het gaat erom dat je het leven viert. En dat je door de muziek even het verdriet op de achtergrond kunt stellen. Maar, zo wordt er op de website van omroep Zwart gezegd: het is geen feest. Er is zeker rouw.

Hoe verschillend de diverse culturen op de wereld hun uitvaarten vorm geven, verdriet en dankbaarheid voor het leven staan voorop. Ook al lijkt het vrolijk: het is geen feest.

Dat is een dunne scheidslijn: om vrolijkheid niet over te laten gaan in feestelijkheid. Natuurlijk mogen we het leven (be)leven als een feest. Graag zelfs zoveel als kan. Maar er mag zeker ook plaats zijn voor rouw en verdriet. We hoeven het niet weg te moffelen, we hoeven niet te doen alsof het er niet is. Maar misschien mag dankbaarheid het verdriet steunen.

Mijn ervaring is dat een goede uitvaartleider die grens tussen 'vrolijkheid' en verdriet goed aanvoelt en de rouwende families daarin goed begeleidt.

En als we dan zo'n bijzondere, Surinaamse uitvaart zien, mogen we weten: het is vrolijk, maar het is geen feest. Voor feest is een ander moment geschikt.

Ik wens u veel leesplezier.
Afke den Hollander.

In deze nieuwsbrief o.a.

- * Omgaan met de dood
- * Onderhandelingsresultaat cao Uitvaartbranche 2024
- * Aantal uitvaartondernemers bijna verdubbeld
- * Troostboom is een belangrijke gedenkplek
- * Trooststoelen op begraafplaatsen in Kampenhout
- * Steeds meer Amsterdammers willen uitvaart door ge-meente laten betalen

Water stroomt gestaag door of wordt tegen gehouden ...

Wel leuk die bever! Ook wel lastig natuurlijk want het water vordert maar heel langzaam. Tot twee maal toe startte hij de bouw van een dam op een andere plek. En zo blijven hij en ik lekker bezig, voor hem waarschijnlijk toch wel inspannend en voor mij ontspanning. Die beekbedding instappen, voorzichtig de dam beetje bij beetje openen zodat het daarna uiteindelijk het heel hard stromende water net niet m'n laarzen in gutst. Dan verder wandelen naar de andere dam, eventueel die openen en uiteindelijk weer terug wandelen. Goed om zo twee maal per week in de vroege ochtend de dag te beginnen. En langzaam-aan komt het water toch weer steeds verder.

Natuurlijk wordt het overal steeds groener. Gras maaien is weer noodzaak. En ook op het dijkvak liep deze week een ploeg van vijf mannen met bosmaaiers, een giga lawaai.

Bij het wandelen, en dat is bij mij vaak struinen door hoog gras en zo, regelmatig een haas die vlak voor m'n voeten weg zoeft en vanmorgen opeens een patrijs die op- en weg-vloog.

Bij de galloways is inmiddels uitbreiding met twee pas geboren kalfjes.

Onder de kapschuur wordt bovenop een balk een nest gebouwd door twee Turkse tortels en Koolmezen zijn druk in het nest-kastje.

Op 1e Paasdag weer traditiegetrouw met een groepje muzikanten en zangers de straat op in de vroege ochtend en van start gaan met muziek, het blazen van paasliederen gewoon op diverse punten in de wijk. En dan aansluitend bij de PKN-kerk die op 100 meter van ons gebouw ligt. Even de kerk instappen om te roepen dat we Paasliederen gaan zingen en een groot aantal kerkgangers komt dan naar buiten. We zingen samen nog een 2-tal Paasliederen. Heel fijn!

Verder is het van belang te proberen alles goed bij te houden en dat draait er veelal op uit dat deadlines maar net gehaald worden. Af en toe schieten er ook dingen doorheen. Maar het komt goed.

Mijn gedachtecronkel?

De bestuurders van verenigingen. Soms grote zorgen en goed en lang nadenken omtrent mogelijkheden zich aandiende problemen op te lossen. Jaarvergadering voorbereiden of net achter de rug.

Fijn die vrijwillige en onbaatzuchtige inzet voor de medemens.

Meer samen, samen meer!

(J.J. den Hollander – Voorzitter FKB – Illikhoven, 26 april 2024).

Onderhandelingsresultaat cao Uitvaartbranche 2024-26

Geplaatst: 22 april 2024

Op 15 april 2024 is een onderhandelingsresultaat bereikt tussen vakbonden en werkgeverspartijen over een nieuwe cao Uitvaartbranche. Er is intensief, kortdurend moeizaam, maar al met al constructief overleg aan dit resultaat voorafgegaan.

Looptijd, loonsverhoging en eenmalige uitkering

Partijen hebben een looptijd van 22 maanden afgesproken. De nieuwe cao geldt tot 1 januari 2026.

De feitelijk betaalde salarissen worden gedurende de looptijd van de cao met 11% structureel verhoogd en voor buitenschalligen met 9%, en wel als volgt:

- 7% per 1 mei 2024. Voor buitenschalligen is de verhoging van het feitelijk betaalde salaris niet 7% maar 6%. Voor beide verhogingen geldt als voorwaarde dat uiterlijk 6 mei 2024 een definitief cao-akkoord na ledenraadpleging is bereikt (anders schuift de datum navenant op);
- 3% per 1 januari 2025. Voor buitenschalligen is de verhoging van het feitelijk betaalde salaris niet 3% maar 2%;
- 1% per 1 juli 2025 (ook voor buitenschalligen)

Buitenschallig: de werknemer die (inclusief eventuele markttoeslag, vakantiebijslag en/of 13e maand) een hoger jaarinkomen ontvangt dan het maximum van schaal 9 van de cao: € 70.839,36 (bruto, op fulltime basis).

Er wordt in september 2024 aan werknemers met een functie in functieniveau I t/m III (functiematrix cao) een eenmalige uitkering verstrekt van 1,17% van het bruto jaarsalaris.

Bij het toekennen van de loonsverhoging per 1 mei 2024, dan wel met de eenmalige uitkering van september 2024, zal verrekening mogen plaatsvinden met de door diverse bedrijven, vooruitlopend op de totstandkoming van een cao, reeds vrijwillig toegekende 'cao-toeslagen' in die zin en in die mate dat werknemers geen voordeel, maar ook geen nadeel, genieten van die vrijwillig toegekende 'cao-toeslag' (onder welke benaming ook) ten opzichte van de werknemers in de branche die een dergelijke toeslag niet hebben gekregen.

Het loongebouw, zoals dat in de huidige cao staat, wordt verhoogd als volgt:

- met 7% per 1 mei 2024 mits tijdig (uiterlijk 6 mei a.s.) een definitief cao-akkoord na ledenraadpleging is bereikt (anders schuift de datum navenant op);
- met 3% per 1 januari 2025;
- met 1% per 1 juli 2025.

Beschikbaarheidsdiensten

- Een werkgever krijgt de mogelijkheid de regelgeving met betrekking tot beschikbaarheidsdiensten te verruimen op een zodanige wijze en onder zulke voorwaarden dat verwacht mag worden dat de werkdruk daardoor niet toeneemt. Dit kan alleen op proefbasis (tot uiterlijk 31 december 2025) en uitslui-

tend met expliciete toestemming van de bij deze cao betrokken vakbonden.

- mede gegeven de uitkomsten van het werkdrukonderzoek Uitvaartbranche SPDI 2024 wordt het maximum aantal beschikbaarheidsdiensten per jaar teruggebracht tot:
- 25% bij contracten kleiner dan 0,25 FTE en tot
- 50% bij contracten van 0,25 tot 0,5 FTE

Vakantiedagen

De regels ten aanzien van de verjaring van wettelijke vakantiedagen worden aangescherpt zodat de werknemers meer worden gestimuleerd om daadwerkelijk vakantie op te nemen en werkgevers meer worden gestimuleerd om dat ook mogelijk te maken.

Verhoging diverse vergoedingen

- De beschikbaarheidsvergoeding wordt met voornoemde indexaties (7%/3%/1%/) op voornoemde data verhoogd.
- De reiskostenvergoeding woon-werkverkeer wordt per 1 mei a.s. aangepast aan het fiscale maximum: 23 cent per kilometer; een eventueel nieuw fiscaal maximum gedurende de looptijd van de cao zal worden gevolgd.
- Voor dienstreizen geldt dat die (bruto) vergoeding 10 cent per kilometer hoger zal zijn dan de reiskostenvergoeding woon-werkverkeer.
- De thuiswerkvergoeding wordt per 1 mei a.s. aangepast aan het fiscale maximum: € 2,35 per dag; een eventueel nieuw fiscaal maximum gedurende de looptijd van de cao zal worden gevolgd.

Regeling vervroegd uittreden (RVU) voor werknemers met een zwaar beroep

Voor werknemers die een zwaar beroep minstens 5 van de 10 jaar voorafgaand aan het gebruikmaken van de RVU hebben uitgeoefend bestaat voortaan de mogelijkheid om twee jaar eerder dan de AOW-datum vervroegd uit te treden (is thans een jaar). Voor parttimers geldt die termijn (net als nu) naar rato.

Diversen

- Er zijn afspraken gemaakt over het moderniseren van vakbondsfaciliteiten.
- De werkgevers stellen € 3.000,- beschikbaar voor een vakbondsproject met betrekking tot het bestrijden van kinderarbeid.
- De werkgeversbijdrage aan vakbondswerk zal worden verhoogd met 11%.
- De pensioenregeling staat voortaan open voor werknemers vanaf 18 jaar (i.p.v. 21 jaar) en de tekst zal redactioneel worden aangescherpt.
- Over de financiering van het cao Fonds zijn nadere afspraken gemaakt.
- De tekst met betrekking het kunnen verkrijgen van dispensatie van de cao dan wel onderdelen daarvan zal worden aangepast.

Agenda van de toekomst

Gedurende de looptijd van de cao zullen diverse onderwerpen worden besproken die kunnen leiden tot nieuwe afspraken:

- De structuur en het niveau van het loongebouw en bijbehorende beloningselementen alsmede onderzoek naar gelijke beloning m/v
- Actualiseren van functiebeschrijvingen en -waardering van alle cao-functies

- Werkdruk – de inmiddels bekende resultaten van het onderzoek zullen hiervoor leidend zijn
- Gezond met pensioen (evaluatie lijst zware beroepen / RVU en Generatiepact)
- Duurzame inzetbaarheid: inhoudelijke thema's (opleiding, IKB, loopbaangesprekken e.d.)
- Groene arbeidsvoorwaarden

De verwachting is dat de ledenraadplegingen binnen enkele weken zullen zijn afgerond waarna duidelijk zal zijn of er inderdaad een nieuwe cao is voor de uitvaartbranche.

Bron, ook ingezonden door Frenk, de informatie vanuit CNV.

Brievenbus voor Hemelpost op begraafplaats Aalsmeer

Op dinsdag 16 april onthulde wethouder Sven Spaargaren van gemeente Aalsmeer samen met de initiatiefneemster Marion Weij een bijzondere brievenbus op de begraafplaats Aalsmeer. De bus is bedoeld voor Hemelpost. Als openingshandeling postte de wethouder zelf ook een brief.

Nabestaanden kunnen via deze speciale brievenbus een brief, tekening of gedicht symbolisch naar de hemel sturen. Marion Weij bracht het idee van Hemelpost onder de aandacht bij de gemeente.

Groeipapier

Wethouder Sven Spaargaren: “De brieven of tekeningen worden gemaakt op papier waar zaadjes inzitten. Zogenaamd ‘Groeipapier’. Regelmatig wordt de bus geleegd en het groeipapier met de tekst of tekening geplant in de pluktuin van de begraafplaats Aalsmeer. Zo komen dierbare herinneringen letterlijk tot bloei. Deze bloemen kunnen weer geplukt worden om bij een graf of gedenkplaats te leggen.”

Het groeipapier is kosteloos verkrijgbaar op de begraafplaats Aalsmeer.

Brievenbus voor Hemelpost

In Nederland staat al op verschillende plekken een brievenbus voor Hemelpost. Een bericht aan een dierbare kan helpen bij rouwverwerking. Voor kinderen kan een tekening in de bus doen bijvoorbeeld aanleiding zijn om te praten over het verlies.

Link: [Brievenbus voor ‘Hemelpost’ onthuld op begraafplaats Aalsmeer - Regio Online](#)

Bron: RegioOnline, regio Amsterdam, 25-04-2024, Sjaak.

Aantal uitvaartondernemers bijna verdubbeld: ‘Het mooiste vak dat er is, maar niet het makkelijkste’

BERGEN OP ZOOM/BREDA - Het aantal uitvaartondernemers groeit in rap tempo. Het aanbod is in tien jaar tijd bijna verdubbeld en vooral zzp'ers weten de weg naar de uitvaartwereld steeds beter te vinden. Leidt dat tot een wildgroei? „Soms ontstaat er twijfel door hun woordkeuze en de manier van omgaan met nabestaanden.”

Uit cijfers van dataspecialist BoldData blijkt dat er tien jaar geleden 1360 uitvaartondernemingen waren. Nu zijn dat er 2600, waarvan 77 procent zelfstandig ondernemer is. Dat er steeds meer uitvaartverzorgers zijn, heeft onder andere te maken met de vergrijzing in Nederland en met de oversterfte van de afgelopen vier jaar. Er gaan veel mensen dood en dan geldt het eeuwenoude principe van vraag en aanbod.

Marije Veldheer is directeur van Stichting Crematoria en Begraafplaatsen Zoom- en Zegestede. Ze herkent het beeld dat wordt geschetst. „Ook wij zien steeds vaker wisselende gezichten.” Het uitvaartcentrum biedt bij afscheidlocaties in Bergen op Zoom en Roosendaal de faciliteiten voor een begrafenis of crematie aan. Een uitvaartondernemer regelt in principe alles rondom het afscheid en boekt de daadwerkelijke uitvaart bij hen.

De enorme groei in het aantal ondernemers ziet ook Roel Stapper, directeur bij Stichting Begraafplaatsen & Crematorium Zuylen in Breda. „We zien het al jaren toenemen.” Volgens Stapper is dat over het algemeen genomen juist een mooie ontwikkeling. „De ondernemers die met dit werk beginnen, zijn vaak ontzettend gemotiveerd en enthousiast. Ze zijn vastberaden om nabestaanden zo goed mogelijk te informeren en te begeleiden.”

Veranderende markt

Is er door het gat in de markt en het enorme aantal zelfstandigen dan geen wildgroei in de uitvaartwereld? Dat valt in deze regio volgens Stapper wel mee. „De markt verandert simpelweg. Zelfstandigen die net beginnen, moeten geholpen worden. Ze moeten wegwijs worden gemaakt en de regels leren kennen. Als wij ze daarbij kunnen helpen, hebben we daar zelf uiteindelijk ook profijt van.”

Volgens Stapper is goede begeleiding van nieuwe ondernemers van groot belang om te voorkomen dat er incidenten gebeuren. Het beroep van uitvaartverzorgers is volgens hem zwaar. „Je moet overzicht houden en met emoties om kunnen gaan. Dit is het mooiste vak wat er is, maar niet het makkelijkste.”

Ook bij Zoom- en Zegestede ontstaan er door de flinke aanwas aan ondernemers vooralsnog geen problemen, zegt Marije Veldheer. „Bij uitvaartverzorgers uit onze eigen regio hebben we nooit twijfels over de professionaliteit. We hanteren ook geen bepaalde eisen, dat hebben we nooit hoeven doen.”

Veldheer duidt daarmee op het gegeven dat uitvaartondernemer een zogenaamd vrij beroep is. Dat wil zeggen dat iedereen in de uitvaartbranche mag werken, in dienstverband of zelfstandig. Er zijn wel opleidingen te volgen, maar deze zijn niet verplicht.

Het gaat dan vooral over partijen die budgetuitvaarten regelen

Marije Veldheer, Stichting Crematoria en Begraafplaatsen Zoom- en Zegestede

Vanuit andere regio's krijgt Veldheer sporadisch een verzoek tot samenwerking waar ze een vervelend onderbuikgevoel bij krijgt. „Het gaat dan vooral over partijen die budgetuitvaarten regelen. Er ontstaat soms twijfel door hun woordkeuze en de manier van omgaan met nabestaanden. Gelukkig komt het niet vaak voor. We hebben vooral veel en goed contact met ondernemers uit onze eigen regio.”

Begraven, cremeren en resomeren

Naast het aantal uitvaartondernemers stijgt ook het aantal crematoria in Nederland. Tien jaar geleden waren dat er volgens BoldData 125, nu zijn dat er 190. Ook in deze regio zijn crematies populair. Volgens de Rijksoverheid mag een overledene nu nog alleen begraven of gecremeerd worden. Daar komt naar verwachting op redelijk korte termijn verandering in. Resomeren wordt dan een derde optie. Het is een methode waarbij een lichaam in een resomeermachine versneld ontbindt.

Bron: BNdestem, 08-04-2024, Sjaak.

Niet vrezen maar vieren: in dit Indonesische dorp draait alles om de dood

De meeste Nederlanders zijn er liever niet mee bezig. Maar in het Indonesische dorp Toraja draait het leven juist om de dood. Inwoners vieren er dagenlang begrafenis en overledenen worden jarenlang in huis gehouden. Toeristen van over de hele wereld bezoeken het dorp vanwege de bijzondere dodencultuur. Ook onze correspondent Thom Schelstraete nam er een kijkje.

Bekijk via Link: https://www.rtl.nl/tv/fragmenten/video/f056f560-ccf2-4dbd-aa31-67ccd17d1aed/niet-vrezen-maar-vieren-dit-indonesischef056f560-ccf2-4dbd-aa31-67ccd17d1aed?utm_source=rtl.nl&utm_medium=appios&utm_id=shareVideoURL

Ingezonden door Edwin Relker.

Uitvaartbranche groeit snel en trekt veel zzp'ers: 'Er komt heel veel bij kijken'

© Pixabay

Wijk bij Duurstede - De uitvaartbranche groeit en verandert. Door oversterfte en vergrijzing is er veel werk en het aantal zelfstandig ondernemers neemt snel toe. Vernieuwing is er volop in de sector: alternatieven voor cremieren en begraven, maar bijvoorbeeld ook de digitale erfenis, de uitvaartfilm en de livestream. Om misstanden te voorkomen, klinkt de roep om de wet te wijzigen. Vooralsnog zonder resultaat.

Monique Kaldenbach uit Maarssenbroek maakte in 2016 de overstap naar de uitvaartbranche. Eerst als freelancer, maar inmiddels heeft ze een eigen bedrijf en een 24-uurs afscheidskamer. Toen een familielid overleed zag ze het werk van dichtbij.

"Ik dacht: dit is echt iets voor mij. Hier komt alles samen. Het organiseren en echt iets kunnen betekenen voor mensen. Rust bieden in een moeilijke en hectische tijd."

Ze heeft ervaring met zeer grote, uitgebreide uitvaarten, maar ook met sobere. "Ik vind het belangrijk dat nabestaanden tijd nemen om over dingen na te denken, een afscheid kun je maar één keer doen."

Als je een goede makelaar bent, betekent dat niet dat je ook uitvaarten kan verzorgen

Uitvaartondernemer Monique Kaldenbach

Het beroep uitvaartondernemer is niet beschermd. "Maar ik heb de opleiding gevolgd bij Meander en haal de gestelde kwaliteitseisen", vertelt Monique.

Iedereen in de uitvaartbranche zou eerst de opleiding moeten volgen, vindt ze. "Als je een goede makelaar bent, betekent dat niet dat je ook uitvaarten kan verzorgen. Er komt heel veel bij kijken."

Beroepsmatig omgaan met de dood vergt nogal wat: je moet tegen leed kunnen en krijgt te maken met

levenloze lichamen. Monique liep tijdens haar opleiding stage bij een mortuarium en deed ervaring op in het omgaan met emoties na sterfgevallen.

Ze vindt het belangrijk om zich te blijven verdiepen door workshops en lezingen te volgen. “Ik heb de opleiding dementievriendelijke uitvaartverzorging gedaan en ben gecertificeerd na het afleggen van het Nationaal Vakexamen Uitvaartzorg.”

Clichébeeld

Het clichébeeld van de begrafenisondernemer met het uitgestreken gezicht, gestoken in een drielijg pak, wordt langzaam verleden tijd. “Mensen vinden het fijn als het wat informeler is, merkt Monique. “En ja de branche groeit snel, maar dat geldt voor andere sectoren ook. Het is de markt.” Misstanden ziet Monique niet, al heeft ze wel vraagtekens bij uitvaartaanbieders met totaalpakketten van 1000 tot 2000 euro. Sinds 2014 is het aantal bedrijven in de branche bijna verdubbeld naar 2600, meldde BNR op basis van BoldData. In bijna 80 procent van de gevallen gaat het om zzp’ers. Het aantal sterfgevallen stijgt ook: in 2023 overleden ruim 169.000 Nederlanders. Tien jaar geleden waren dat er nog 139.000, blijkt uit CBS-cijfers.

Verschil grote en kleine bedrijven

Iedereen kan aan de slag in de uitvaartsector, zonder diploma of ervaring. Een overheidskeurmerk is er niet. Het is niet nodig om het beroep beschermd te maken, zegt Kitty Vreeswijk. Ze heeft een eigen uitvaartbedrijf in Driebergen en is de voorzitter van het Netwerk Uitvaartvernieuwers, een platform voor zelfstandig ondernemers in de branche.

Zonder opleiding of praktijkervaring is het vak volgens Vreeswijk niet uit te oefenen. “Als je uitvaartbegeleider wordt, doe je een opleiding. Je loopt stage en maakt heel veel opdrachten. Je gaat mee met de verzorging van een overledene, maakt een rouwkaart, gaat naar een crematorium enzovoort.”

Certificeren is een middel om de kwaliteit te bewaken en geen doel op zich, vindt de voorzitter van Netwerk Uitvaartvernieuwers. “Sommige mensen gaan op hun 24ste bij een grote uitvaartonderneming werken. Ze leren het vak op die manier en zeggen na tien jaar: ik ga voor mezelf beginnen. Ik doe het weer op deze manier.”

Grote uitvaartbedrijven als DELA en Monuta moeten standaardiseren en opleidingseisen stellen, maar kleinere ondernemingen werken volgens Vreeswijk anders. “Als zzp’er besteed je veel uit, bijvoorbeeld vervoer en koeling. Je hebt een andere rol, maar je bent er wel bij van het begin tot het einde. Zo bewaak je als zelfstandige de kwaliteit.”

De coronacrisis leidde tot een forse toename aan uitvaarten. © ANP

Snijden in lichamen

Tien organisaties in de branche pleiten vanuit Uitvaartorganisaties Nederland voor zeven verbeteringen in de Wet op de Lijkbezorging. Ze stellen voor dat zogenoemde invasieve handelingen alleen worden uitgevoerd door iemand met de juiste kennis en kunde.

Het gaat dan bijvoorbeeld om het verwijderen van een pacemaker, een buikpunctie, het hechten van de mond of het conserveren van een lichaam zonder koeling (thanatopraxie).

Deze handelingen zijn impactvol voor nabestaanden, zegt de Branchevereniging Gecertificeerde Nederlandse Uitvaartondernemingen (BGNU), onder meer vertegenwoordiger van DELA. “Je snijdt in een lichaam van een dierbare en nabestaanden moeten erop kunnen vertrouwen dat de mensen die dat doen het ook echt kunnen, het op een respectvolle wijze doen en het lichaam toonbaar houden”, aldus BGNU-directeur Brigitte Wieman.

Een andere voorgestelde wetswijziging: uitvaartondernemers zouden verplicht aangesloten moeten zijn bij een door de overheid erkende geschillencommissie. Nabestaanden met een klacht hoeven dan niet meer naar de rechter.

Je hebt geen tweede kans: je kan een uitvaart niet overdoen

BGNU-directeur Brigitte Wieman

“Overal worden fouten gemaakt, maar in de uitvaartbranche hebben ze een relatief grote impact op nabestaanden en hun rouwproces. En je hebt geen tweede kans: je kan een uitvaart niet overdoen”, zegt Wieman.

De verschillende brancheorganisaties hebben geregeld overleg. Het Netwerk Uitvaartvernieuwers vertegenwoordigt de zelfstandigen in de sector. “Uiteindelijk denk ik dat we allemaal hetzelfde willen: kwaliteit”, zegt voorzitter Vreeswijk.

Netwerk Uitvaartvernieuwers schaaft zich achter de zeven aangedragen wetsaanpassingen, zoals het stellen van kwaliteitseisen aan invasieve handelingen. “Het lijkt me daarnaast niet meer dan logisch dat nabestaanden een eventuele klacht kunnen indienen over een zzp’er. Dat is nu nog niet geregeld”, zegt voorzitter Vreeswijk.

Samenwerking in de branche is volgens haar essentieel. “Het uitvaartproces is een keten met zoveel partijen. Natuurlijk heb je verschillen in werkwijze, maar dat we het eens zijn over deze zeven punten is

fantastisch. Voor de minister schiet het ook niet op als tien partijen uit de branche iets anders willen.”

De natuurbegrafenis is in opkomst in Nederland. © ANP

Groene dood

In de voorgestelde aanpassingen staat ook dat wetswijzigingen langzamer gaan dan innovaties op het gebied van lijkbezorging, oftewel alternatieven voor begraven of cremen.

Een speerpunt voor het Netwerk Uitvaartvernieuwers is het nog niet toegestane ‘veraarden’, ook wel de ‘groene dood’ genoemd. “Je gaat dan niet de oven of de grond in, maar je wordt in veertig dagen tot compost gemaakt voor landerijen, je eigen tuin of een andere plek. Een liefdevol afscheid, voor de mens én de natuur.”

Resomeren en vriesdrogen

Andere partijen maken zich weer sterk voor ‘resomeren’. Het is mogelijk een milieuvriendelijkere methode dan cremen of begraven. De overledene ontbindt hierbij in een vloeistof van water en kaliumhydroxide. De techniek is er, maar het wachten is op wetgeving.

Cryomeren, ook wel vriesdrogen genoemd, is ook nog niet toegestaan. Hierbij wordt het lichaam bevroren waarna het door trillingen uiteenvalt tot een organische substantie. Na cryomatie blijft er een droog poeder over.

Het gaat goed, vindt de minister

Vooralsnog zijn de zeven voorgestelde wetsaanpassingen niet doorgevoerd. Volgens minister Hugo de Jonge gaat het goed.

Dat verbaast de BNGU, de vertegenwoordiger van onder meer DELA. “De minister zegt: de totale branche krijgt gemiddeld een 8 van de consument, dus regulering is niet nodig. Stel je voor dat we dat in de zorg zouden doen: als artsen gemiddeld een 8 krijgen hoeven ze niet meer aantoonbaar aan deskundigheidseisen te voldoen of niet meer aangesloten te zijn bij een geschilleninstantie.”

BNGU wil overigens ook geen complete regulering. “Alleen een aantal praktische eisen aan bedrijven en professionals die overledenen en nabestaanden echt beschermen.”

Bron: RTV Utrecht, 21-04-2024, Sjaak.

Trooststoelen op begraafplaatsen in Kampenhout: “Tijd nemen om stil te staan bij herinneringen”

Wie een van de begraafplaatsen in Kampenhout bezoekt, kan voortaan op een zogenoemde trooststoel wat langer en comfortabeler bij een graf blijven.

De trooststoel maakt het mogelijk wat langer en comfortabeler bij een graf te blijven. Foto: gemeente Kampenhout

Aan de ingang van de begraafplaats in Berg, Buken, Kampenhout-Centrum, Nederokkerzeel en Relst vinden bezoekers 2 trooststoelen. Die zijn te herkennen aan hun groene kleur en het ‘trooststoel’-bordje dat erop bevestigd is. Bezoekers mogen vrij gebruik maken van de stoelen en ze aan de herdenkingsplek zetten waar ze in alle sereniteit willen verpozen.

Het lokaal bestuur nam het initiatief om op elke Kampenhoutse begraafplaats trooststoelen te plaatsen, zodat bezoekers de mogelijkheid hebben om wat langer en vooral comfortabeler bij een graf te blijven.

“Mensen die een dierbare verloren hebben, kunnen op de stoel in alle comfort herinneringen ophalen, verbondenheid en troost zoeken”, klinkt het.

De trooststoelen zijn stevig maar licht, en dus makkelijk verplaatsbaar. Om de orde op de begraafplaatsen te respecteren en ervoor te zorgen dat de stoelen steeds goed terug te vinden zijn, wordt aan bezoekers gevraagd om ze nadien weer op hun vaste plek aan de ingang neer te zetten.

Bron: VRTnws, 29-03-2024, Sjaak.

Troostboom is een belangrijke gedenkplek voor ‘vlinder-kindjes’

DORDRECHT – Het is nu nog een bescheiden boompje op het voorplein, middenin het plantsoen bij de hoofdingang van begraafplaats Essenhof. Maar deze op 20 maart geplante vaantjes/zakdoekenboom gaat uitgroeien tot een prachtige vijftien meter hoge aanwinst die ieder voorjaar zijn bijzondere witte bloemen laat zien. Die lijken op zakdoekjes/vaantjes, vandaar de naam. Annemieke van Ooyen-Van Wijngaarden vertelt het bijzondere verhaal achter deze boom.

(Foto: Essenhof)

Annemieke was in 2017 ook bedenker van het Vlindermonument op de Essenhof. De gekleurde vlinders op de muur van het gebouw van D&O en het monumentje zijn een gedenkplek voor baby's die voor 24 weken zwangerschap zijn overleden.

“Deze kindjes hadden toen nog geen recht op erkenning”, vertelt ze. Zeer traumatisch, weet ze uit eigen ervaring. Zelf verloor ze 25 jaar geleden een tweeling voordat de 24 weken zwangerschap waren bereikt. “Daar werd destijds niet heel zachtzinnig mee omgegaan. Te bizar voor woorden, als ik er aan terugdenk. Ik moest het als een heel groot en stil verdriet met mij meedragen. Erover praten was een taboe, en vaak nog steeds. Voor grote rampen

worden monumenten opgericht, waarbij je kunt herdenken. Dit zijn enorme persoonlijke rampen, die heel veel mensen treffen. Ze kunnen alleen nergens heen om te herdenken. Die plek werd het Vlindermonument. Daar heb ik zoveel positieve reacties op gekregen! En ik krijg ze nog steeds. Voor deze ouders is het een heel belangrijke vorm van erkenning. Later kwam daar ook Wereldlichtjesdag bij. Dit is zo waardevol voor mensen die dit meegemaakt hebben.”

Rituelen

Dan het verhaal van de Troostboom. Vanwege haar inzet voor het Vlindermomument is Annemieke genomineerd, en uitgeroepen, als Dochter van Dordt. Voor alle Dordtse 'Dochters', 120 vrouwen die voor de stad belangrijk zijn of zijn geweest, wordt in de TussenTijdTuin (zie kader) een bloem of plant aangeplant. "Maar voor mij is het een boom geworden, en ook nog eens op een prominente plek", zegt een dankbare Annemieke. "Dit is zo'n mooi symbool voor alle ouders die hun kindjes zijn verloren voor 24 weken. En dit gaat natuurlijk niet over mij. Ik ben slechts een ambassadeur van alle 'vlinderkindjes'. Mensen kunnen in moeilijke situaties veel baat hebben bij rituelen. En bij een plek om te herdenken. Deze boom is zo'n symbool en zo'n plek. Dit kan een plek van troost zijn. En een plek om dit bespreekbaar te maken en het taboe te doorbreken."

TussenTijdTuin

Verscholen tussen hagen op begraafplaats Essenhof, een oase vol oude bomen en omgeven door water, vind je de TussenTijdTuin. Een plek om rond te dwalen, te kijken, te luisteren, te rouwen en tot rust te komen. Bloemen, vogels, insecten, vlinders; herinneringen, verhalen en verdriet: het is er allemaal. De DochtersTuin is het hart van de TussenTijdTuin is een groeiende ode aan de Dochters van Dordrecht. Medici, kunstenaars, schrijvers, politici, verzetsstrijders, idealistische ondernemers: elke Dochter is symbolisch en met zorg verbonden aan een bloem. Bijvoorbeeld boekweit voor Nel Snouck-Hurgronje, die haar leven wijdde aan boeken. Zij was de allereerste bibliothecaris van de eerste Nederlandse Openbare Bibliotheek. Op www.tussentijdtuin.nl/dochterstuin is de complete lijst te vinden van Dochters en 'hun' bloemen. Op dit deel van de begraafplaats is ook de PlukTuin te vinden, waar je een paar bloemen kunt plukken voor een geliefde overledene. De paadjes zijn gelegd met stukken marmer en graniet van afgeschreven grafzerken. Zo kregen die een tweede bestemming. De tuinders/initiatiefnemers Geerten Ten Bosch en Marleen Oud gebruiken geen gif of kunstmest en laten de natuur zoveel mogelijk haar gang gaan.

Marleen Oud, Geerten ten Bosch en Annemieke van Ooyen-Van Wijngaarden, in het midden, bij het planten van de Troostboom. Links Harry de Jong van D&O, achter maatschappelijk betrokken raadslid Marco Stam, rechts Annemiekes "lieve buurvrouw" Els Immerzeel.

Bron: DordtCentraal, 04-04-2024, Sjaak.

Steeds meer Amsterdammers willen uitvaart door gemeente laten betalen

27 maart 2024

Wanneer iemand sterft, moet er een uitvaart geregeld worden. De verantwoordelijkheid voor de uitvaart ligt altijd bij de familie. Als iemand in Amsterdam overlijdt en de familie niets regelt, nemen de hulpdiensten die de overledene aantreffen contact op met Team Uitvaarten van de gemeente Amsterdam. Team Uitvaarten gaat op zoek naar een familielid van de overledene. Wordt er familie gevonden, dan wordt die gevraagd de uitvaart te regelen en te betalen. Eventueel kan men hiervoor bijzondere bijstand aanvragen. Als de familie de uitvaart niet kan regelen, dan neemt de gemeente Amsterdam het over en regelt Team uitvaarten de uitvaart.

Als de overledene helemaal niemand heeft, vraagt de gemeente Stichting Eenzame Uitvaart de overledene een bijzondere groet te brengen. Dichters schrijven een gedicht en lezen dat tijdens de ceremonie voor. Dit gebeurt jaarlijks bij 1-2% van de uitvaarten die de gemeente regelt. In verreweg de meeste gevallen wordt er wel familie gevonden. De gemeente Amsterdam krijgt ongeveer 400-450 meldingen van de hulpdiensten per jaar. Vaak worden er toch nabestaanden gevonden die met of zonder hulp van de bijzondere bijstand de uitvaart kunnen regelen. In ongeveer de helft van de gevallen verzorgt team Uitvaarten de uitvaart van iemand waarvan de familie de uitvaarten niet kan regelen. De aantallen zijn stabiel als we kijken naar de afgelopen jaren.

Toch merken veel ondernemers in Amsterdam dat steeds meer mensen denken dat de gemeente wel de uitvaart van een dierbare regelt, wanneer men zelf niet wil betalen. Maar dat is een misvatting. Uitvaartondernemer Peter van Schaik van Amstel Uitvaarten, gevestigd nabij de Dappermarkt te Amsterdam: “De regeling dat de gemeente een uitvaart regelt en betaalt, kwam uit vroeger tijden, als bv een matroos over boord sloeg en het lichaam aanspoelde op het strand. Zo’n lichaam kan daar niet blijven liggen en dan zegt de Wet op de lijkbezorging dat de burgemeester van de gemeente waarin de overledene zich bevindt, verantwoordelijk is voor de uitvaart. Maar ik word ongeveer 1 x per week gebeld door familie die de uitvaart door de gemeente wil laten betalen omdat ze niets meer met de overledene te maken willen hebben of daar geen geld aan willen besteden. Maar dat is een misvatting. Op grond van de Wet op de lijkbezorging (artikel 22) en het Burgerlijk Wetboek 1 (artikelen 392-396) heeft de gemeente de bevoegdheid de uitvaartkosten te verhalen op bloed- en aanverwanten zoals de echtgenoot, ouders en kinderen, die “tot onderhoud van de overledene verplicht zouden zijn geweest”. Om grip te houden op de kosten kunnen familieleden soms dan beter zelf een eenvoudige uitvaart regelen. Op de site Exit.nl worden deze al aangeboden voor € 1.895.”

Mr W.G.H.M. van der Putten, voormalig wetgevingsjurist van het ministerie van Binnenlandse Zaken en

expert op het gebied van het lijkbezorgingsrecht beaamt dit. “Dat kan heel oneerlijk voelen want soms hebben kinderen een heel goede reden om geen contact meer te hebben met hun overleden ouder. Maar het maakt voor de Wet niet uit of iemand een goede of een slechte vader had. Kinderen blijven altijd aansprakelijk voor de uitvaartkosten van hun overleden ouders, tenzij ze aantoonbaar deze kosten niet kunnen dragen. Soms kun je daarom beter zelf een eenvoudige crematie regelen.”

Bijna helft van Limburgers weet al welke muziek hij bij uitvaart wil: Marco Borsato en André Hazes in toekomst populair

Foto Getty Images

Bijna de helft van de Limburgers (42 procent) weet al precies welke muziek er bij zijn uitvaart gedraaid moet worden of heeft daar een idee over.

Waar Time to Say Goodbye en het Ave Maria al jarenlang stuivertje wisselen aan de top van de Monuta Uitvaartmuziek Top 10, wordt er bij Limburgse uitvaarten in de toekomst mogelijk veel naar Marco Borsato en André Hazes geluisterd. Dat blijkt een onderzoek van Monuta.

Van Marco Borsato komt Afscheid nemen bestaat niet het meest voor op de lijst. Van Hazes worden diverse nummers genoemd. Onder andere Bloed, zweet en tranen en Ik leef m'n eigen leven. Een ander specifiek nummer dat het vaakst genoemd wordt, is Mag ik dan bij jou van Claudia de Breij.

Landelijke top 10

Het lied Zo zal het zijn van zanger Rob de Nijs is dit jaar als nieuwkomer te vinden in de jaarlijkse top 10 van meest gedraaide nummers op uitvaarten. Het nummer uit 1998 staat op de zesde plek in de lijst. Het is voor het eerst dat een lied van De Nijs in de top 10 is beland.

De Nijs kwam de afgelopen twee jaar veel in de media vanwege zijn afscheid en de ziekte van Parkinson waar hij mee kampt. Monuta heeft geen onderzoek gedaan of er een verband is tussen deze aandacht voor De Nijs en de hoge positie van zijn lied in de lijst. „Maar het is wel logisch dat mensen misschien eerder aan hem denken als er vaak over De Nijs wordt gepraat”, stelt een woordvoerder. Het lied steeg de afgelopen jaren ook opvallend in de Top 2000 van NPO Radio 2.

Top 3

De top 3 bestaat dit jaar uit evergreens in het subgenre zoals Time To Say Goodbye (plek 1), Ave Maria (2) en 'n Trein naar niemandsland van Frans Bauer (3). Ook nummers als Roller Coaster van Danny Vera (plek 5), My Way van Frank Sinatra (9) en Mag ik dan bij jou van Claudia de Breij (10) staan al jaren rotsvast hoog in de lijst. „Mensen zijn erg gehecht aan deze nummers”, legt de woordvoerder van Monuta uit. „Maar tegelijkertijd is in de rest van de lijst steeds meer diversiteit zichtbaar. Nabestaanden kiezen steeds vaker heel persoonlijke nummers die veel zeggen over de achtergrond, de leeftijd of het leven van de overledene.”

Op de vraag welke muziek Nederlanders over tien of twintig jaar op hun eigen uitvaart zouden willen horen, worden namen als Queen en Marco Borsato vaak genoemd. Twintigers die denken aan hun overlijden noemen het vaakst muziek van Coldplay, terwijl bij de zeventigplussers vooral Johann Sebastian Bach wordt genoemd als favoriete muziek voor de toekomstige uitvaart.

Bron: De Limburger, 26-03-2024, Sjaak.

‘Watercrematie’: een serieuze optie of vooral luguber?

Een resomator.

Resomeren is een nieuwe vorm van lijkbezorging waarbij een lichaam tot vloeistof ontbindt. Wordt ‘watercrematie’ populair of blijft de methode toch vooral luguber?

In de wereld van crematies en begrafenissen zijn tradities diepgeworteld, maar zelfs de uitvaartbranche is aan verandering onderhevig. Een opkomende trend is resomeren, ook wel bekend als watercrematie. Dit proces, waarbij een lichaam chemisch wordt ontbonden in een resomeermachine, biedt een alternatief voor het traditionele begraven of cremeren.

Resomeren is in Nederland nog verboden, al staat het demissionaire kabinet op het punt om het onder bepaalde voorwaarden toe te staan. Nog voor de zomer wordt een conceptwetsvoorstel van het kabinet verwacht dat ruimte zal bieden voor resomeren als legitieme methode van lijkbezorging. Dit zou de keuzevrijheid vergroten.

Hoewel relatief onbekend in Nederland, is resomeren geen nieuw concept. Het chemische proces van alkalische hydrolyse wordt al decennia gebruikt voor het verwerken van dode dieren.

Het was de Schotse biochemicus Sandy Sullivan die 25 jaar geleden de eerste resomeermachine voor mensen uitvond, de Resomator. Die naam ontstond vanuit het Engelse werkwoord to resolve, wat ‘oplossen’ betekent.

STOFFELIJK OVERSCHOT DOOR HET RIOOL

Het proces begint met het plaatsen van het lichaam in de machine, die wordt gevuld met een basische oplossing van 95 procent water en 5 procent kaliumhydroxide.

Onder hoge druk wordt het lichaam bij 150 graden Celsius in 3 uur tijd afgebroken, wat resulteert in een vloeibare substantie en botten. Ondanks de hoge temperatuur kookt het water niet, omdat het proces onder hoge druk gebeurt.

De vloeistof die overblijft, verdwijnt in het riool, terwijl de broos geworden botten worden vernalen tot poeder.

Daarvoor wordt dezelfde machine gebruikt als na een crematie, een Cremulator, maar het poeder dat overblijft, is veel fijner en witter omdat de botten niet zijn verbrand. Er gaat geen kist mee in de machine en de overledene kan ook geen eigen kleren aan, omdat die niet oplossen.

Als omhulling voor het lichaam wordt een wade van wol – een dierlijk product dat wel volledig oplost – of een body bag van oplosbaar bioplastic gebruikt.

RESOMEREN ZOU MINDER INGRIJPEND ZIJN

Resomeren biedt diverse voordelen ten opzichte van cremeren. Voorstanders wijzen er bijvoorbeeld op dat resomeren milieuvriendelijker is. Zo komen er minder broeikasgassen vrij – volgens onderzoeksinstituut TNO is de CO₂-uitstoot zeven keer zo laag – en wordt er minder energie verbruikt dan bij cremeren. Bij elke resomatie wordt 60 kubieke meter gas bespaard.

Verder zou resomeren minder ingrijpend zijn voor het overleden lichaam dan cremeren, omdat het niet wordt verbrand. Maar het oplossen in vloeistof kan ook als luguber worden ervaren. Dat komt dan vooral door de associaties die het proces oproept met de soms door zware criminelen toegepaste praktijk om lijken in zoutzuur op te lossen.

De aanstaande wetgeving markeert een verschuiving in de manier waarop we omgaan met het lichaam na de dood. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties liet onderzoek doen naar het draagvlak voor resomeren.

Daaruit blijkt dat de methode weliswaar nog onbekend is als vorm van lijkbezorging, maar dat bijna 40 procent van de deelnemers na het lezen van een korte introductietekst positief was over de methode. Nederlanders die neutraal staan tegenover de methode (30 procent) zien veel overeenkomsten met cremeren. Resomeren vinden ze nog wat vreemd en onwennig, maar kan interessant zijn.

Een kwart van de deelnemers aan het onderzoek zegt resomeren in overweging te nemen voor de eigen uitvaart. Ook blijkt dat een groep mensen (12 procent) bezwaar heeft tegen het toestaan van de methode, vooral uit religieuze overtuigingen.

RESOMEREN VAN DIEREN

Watercrematie is al toegestaan in Zuid-Afrika, in 32 Amerikaanse staten, Canada, Mexico en Australië. Uitvaartcentra in Nederland bereiden zich voor op de aanstaande veranderingen. Pioniers bieden de methode

al aan voor overleden huisdieren.

Dierencrematorium Zaanstad uit Wormerveer heeft zelfs als eerste ter wereld een Resomator voor dieren in gebruik. Dat ging niet zomaar, want onbekend maakt onbemind, aldus eigenaar Monique Misker van het dierencrematorium, dat ze met haar man Reni van Maren runt.

Misker (53): 'Resomeren is ook bij de regelgevende instanties nog onbekend. Het duurde daarom even voordat we de benodigde vergunningen rond hadden, maar sinds begin april is onze Resomator in gebruik.'

KOSTEN RESOMEREN EVEN HOOG ALS CREMATIE

Dat haar dierencrematorium als eerste ter wereld de originele Resomator voor dieren gebruikt, mag een klein wonder heten. 'Resomation, het bedrijf erachter, is gevestigd in Engeland en eigenlijk wilden ze de methode daar voor het eerst gebruiken, maar vanwege strenge regelgeving lukte dat niet.

'Omdat wij deze methode graag wilden aanbieden, kwamen wij in beeld. Drie weken lang is een technisch expert van het bedrijf bij ons geweest om de machine te optimaliseren,' zegt Misker.

De kosten zijn even hoog als voor een crematie. Misker: 'We merken wel dat er nog maar weinig mensen zijn die om deze methode voor hun dier vragen, maar we verwachten dat dit zal veranderen als de wetgeving wordt veranderd en resomeren meer bekendheid krijgt.'

De verwachting van bedrijven in de uitvaartbranche is dat vooral het milieuvriendelijke aspect van resomeren mensen over de streep zal trekken.

Bron: EWmagazine, 13-04-2024, Sjaak.

Begraafplaats wil resomeren: lichamen oplossen in vloeistof

Als het aan begraafplaats Sint Barbara ligt is Amsterdam binnenkort een nieuwe uitvaartmethode rijker: resomeren.

Dat is je lichaam laten oplossen in een chemische vloeistof. Het klinkt misschien wat luguber, maar het is duurzamer en milieubewuster dan begraven of cremeren.

Het is nog wel even wachten op een wetswijziging vanuit Den Haag. In een nieuw te bouwen uitvaart- en bevestigingscentrum op begraafplaats Sint Barbara zal de nieuwe uitvaartmethode komen. Het is alleen nog wachten tot het wetsvoorstel wordt aangenomen door het nieuwe kabinet. Er staan al een aantal resomatoren in Nederland, maar die mogen dus nog niet gebruikt worden. Voor dieren mag het al wel en in landen als Amerika en Canada gebeurt het ook al langer.

Resomeren, ook watercrematie of bio-crematie genoemd, is een milieuvriendelijke uitvaartmethode waarbij het lichaam wordt opgelost in een zogenaamde resomator die is gevuld met een vloeistof die bestaat uit water en kaliumhydroxide. Na het verwerkingsproces blijft er van de overledene een vloeistof en botresten over. Dat wordt gedroogd en vermalen en dat kunnen mensen meekrijgen in een urn net als bij een crematie. Het heeft even geduurd voor de plannen voor een nieuw beziningscentrum met resomator rond waren.

Aanvankelijk wilde Sint Barbara graag een heel nieuw crematorium bouwen, maar daar wilde de gemeente niet in mee omdat er volgens hen al genoeg plekken voor crematie zijn in de stad. Vandaag kocht de gemeente een stuk veenweidegebied van Sint Barbara, als onderdeel van de deal. Hans Nieuwendijk is voorzitter van de begraafplaats noemt het een “win-winsituatie” voor de begraafplaats en de gemeente en hoopt in 2027 of 2028 het eerste Amsterdamse lichaam te kunnen resomeren.

“Ik ben heel blij dat we weer een milieuvriendelijke stap kunnen zitten bij de uitvaart”, vertelt hij trots. Ook Thomas Hermans, dagelijks bestuurder in stadsdeel West is blij met de uitkomst. “Het is een heuglijke dag, want we hebben lang onderhandeld over de aankoop van het veenweidegebied en het behouden van Sint Barbara voor Amsterdam.” Volgens Hermans was het moeilijk om met de begraafplaats tot een oplossing te komen. “Zij zoeken naar een bedrijfsmodel dat werkt en waar ze in de toekomst ook mee verder kunnen. Wij als gemeente wilden voorkomen dat er graven op het veenweidegebied zou komen”, vertelt Hermans. Hij vertelt verder hoe belangrijk het gebied is: “Het veenweidegebied in het Westerpark bestaat al meer dan 300 jaar en is een van de laatste veenweidegebieden in Amsterdam. Dit ecologisch én cultuurhistorisch belangrijke gebied wordt nu openbaar en krijgt een laarzenpad, waardoor veel Amsterdammers er nu nog meer van kunnen genieten.”

X X X AT5 - Echt Amsterdams Nieuws

[Begraafplaats wil resomeren: lichamen oplossen in vloeistof \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

Richard Meijer en architect Leon Brokers tussen de oudste stenen op de Joodse begraafplaats in Enschede. Ze zijn afkomstig van het oude kerkhof aan de Molenstraat. © Annina Romita

Een stille plek aan de rand van Enschede is voor het eerst open: ‘De verhalen van de Joodse begraafplaats moeten verteld worden’

Bijna niemand komt er. Het is een stille plek aan de rand van Enschede. Maar deze zondag niet. Voor het eerst in de geschiedenis van de Joodse begraafplaats staat het prachtige hek open voor bezoekers, en niet alleen voor hen. Straks is er een begrafenis. „De dood laat zich niet plannen.”

Zelf bezoekt Richard Meijer, ‘vriend van de synagoge’, graag een kerkhof als hij op vakantie is in zonnige landen. „Prachtig, vooral in Italië. Tombes en beelden en dan die stilte. Mooi om daar te zijn.” De Joodse begraafplaats aan de Noord Esmarkerrondweg mag er ook zijn. De oude en jonge grafzerken vertellen een bijzonder verhaal bovendien. Toch is deze prachtplek nu pas voor het eerst open. De rondleiding die Richard Meijer samen met architect Leon Brokers geeft is de allereerste ooit. Waarom juist nu?

Verhalen vertellen

Het heeft alles te maken met het vergroten van de inkomsten, al noemt Richard Meijer het zelf ‘vercommercialisering’. „Anders kunnen we de tent gewoon niet openhouden”, zegt hij. „Onderhoud van de mooie synagoge aan de Prinsestraat kost geld, net als de begraafplaats onderhouden moet worden.” En de groep vrijwilligers (‘vrienden’) slinkt gestaag. „Dit levert een ietsje op.”

Inkomsten, maar ook: „Het is belangrijk dit te laten zien en de verhalen te vertellen. Veel mensen weten niet wat Joden zijn en denken dat je er tegen moet zijn. Maar ik ben natuurlijk ook maar een gewone Neder-

lander.

Broertje van de synagoge

Verhalen zijn er te over op deze begraafplaats. Over de aula bijvoorbeeld, die wel heel erg doet denken aan de synagoge aan de Prinsestraat. „Het is een klein broertje of zusje van de synagoge, de architect is dezelfde”, zegt Leon Brokers. Hij verdiept zich al jaren in Karel de Bazel, dat is begonnen in de villa waar hij werkte, van IAA-architecten aan de rand van het Volkspark. „Ook die is ontworpen door De Bazel.”

Mooi is dat het Julius Menko was die ervoor zorgde dat de aula er kon komen. Hij kwam uit de destijds succesvolste textielfamilie van Enschede en daar zat geld. Toen zijn vrouw Jeannette in 1926 overleed was de begraafplaats nog niet open. Het was haar wens op een rustige plek terecht te komen en niet op de Joodse begraafplaats aan de Kneedweg. „Zij mocht hier begraven worden, en als dank daarvoor schonk Menko de aula.”

Jeannette dicht naast Julius

In 1928 werd de begraafplaats officieel in gebruik genomen. En vandaag is te zien hoe Jeannette en Julius zij aan zij op een prominente plek begraven zijn. Op hun zerken staan hun geboorte- en sterfdata in het Hebreeuws. Op latere graven is te zien dat de christelijke jaartelling erbij staat. Ook dat is te danken aan een telg uit de Menko-familie. Hij moest zijn vrouw begraven en wilde de in Nederland gebruikelijke datum in de steen laten beitelen. „Hij schreef een brief waarin hij om toestemming vroeg”, zegt Leon Brokers. Dat deed hij met de woorden dat het toch raar zou zijn als hij zijn brief zou dateren met het jaar 5690.

En dan dat steentje

Ook over het begraven zelf valt veel te vertellen. Het mooiste is misschien wel het steentje dat mensen op het graf leggen van een overledene. Richard Meijer legt het eenvoudig uit. „De dood is niet feestelijk en bloemen horen bij een feest. Daarom laten wij een steentje achter, als bewijs dat we er zijn geweest.” Straks zullen er weer steentjes worden gelegd. Deze zondag komt er een nieuw graf bij.

Op de achtergrond de monumentale aula. © AnninaRomita

Wie ook graag een rondleiding wil over de Joodse begraafplaats, dat kan. Op woensdag 15 mei (12.00 uur), zondag 14 juli (11.00 uur) en woensdag 21 augustus (12.00 uur).

De entree bedraagt 5 euro.

Bron: Tubantia, 14-04-2024, Sjaak.

Omgaan met de dood: help ...! Een uitvaart is in iedere cultuur weer anders

VEENENDAAL Omgaan met de dood: help ...! Zo voelt dat vaak, wanneer iemand overlijdt. Maar niet altijd en overal. Ik mocht laatst weer een Molukse begrafenis verzorgen. Daar totaal géén handelingsverlegenheid. In de hechte Molukse gemeenschap bestaan prachtige rituelen voor de dagen tussen overlijden en begrafenis. Ik word er gelukkig van zo'n familie te mogen helpen bij het organiseren van de uitvaart.

OPENSTELLEN

Elke cultuur en religie heeft zo haar eigen gewoonten en rituelen als er iemand is overleden. Ik vind het altijd een eer en een uitdaging om als uitvaartbegeleider aan te sluiten bij die gewoonten en tradities. Ook al ken ik een cultuur niet van binnenuit, ik stel me er graag voor open en zorg ervoor dat de uitvaart verloopt zoals past binnen de cultuur, maar ook binnen de Nederlandse regelgeving.

TOEWIJDING

Zo ook bij de uitvaart van de overleden Molukse mevrouw. Ik was onder de indruk van de betrokkenheid van de gemeenschap bij dit overlijden. Van de toewijding waarmee vrouwen, soms nog heel jonge vrouwen, volstrekt vanzelfsprekend de laatste verzorging van het lichaam op zich namen.

Waar gerouwd wordt, vallen tranen. Maar bij deze familie mocht geen enkele traan vallen in de kist, die zo lang mogelijk openbleef. Elk gebruik heeft zijn reden. Soms weet een familie die, soms niet. Dan vragen de nabestaanden – tweede, soms derde generatie immigranten – mij de rituelen uit te leggen. De Molukse gemeenschap is vanouds een protestante gemeenschap. Bij veel uitvaarten vindt op de avond voor de begrafenis een traditionele troostdienst plaats, de malam penghiburan. Wie maar aanwezig kan zijn, is daar aanwezig om de familie te troosten. Er wordt tijdens de uitvaart rijkelijk gesprekend met eau de cologne en bloemblaadjes. Ook werd het graf hier door de gemeenschap zelf dichtgemaakt. Helaas mag dat niet op alle begraafplaatsen.

IN GESPREK

Ook als een familie wat meer seculier is geworden, blijven de rituelen belangrijk. Dan is het een mooie taak om met de nabestaanden in gesprek te gaan om een uitvaart te verzorgen die enerzijds past bij hoe zij zich voelen en hoe de overledene het had gewild en die anderzijds beantwoordt aan de betreffende cultuur.

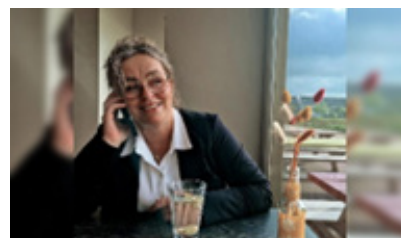
EXCURSIE OP VRIJDAGMIDDAG

Normaal organiseer ik elke eerste zaterdag van de maand een excursie, om mensen in de gelegenheid te stellen achter de schermen van een uitvaart te kijken. Dat doe ik ook begin mei, maar nu op vrijdagmiddag 3 mei om 16.00 uur. Die excursie staat in het teken van een andere cultuur. Wil je er meer over weten, bel me dan op 0318-250 888. Je zult je blik verruimen en de vaak prachtige betekenis ervaren achter de gebruiken in een andere cultuur. Meld je aan per e-mail of telefonisch.

Dit artikel wordt u aangeboden door Mincke van Schuppen Uitvaartbegeleiding. www.minckevanschuppen.nl, uitvaart@minckevanschuppen.nl

Mincke van Schuppen Uitvaartbegeleiding

Bron: de rijnpst, 23-04-2024, Sjaak.

Je kunt in Hengelo nu ook grafrecht vastleggen voor vijftig en vijfenzeventig jaar

In Hengelo is het sinds kort mogelijk om de grafrechten vast te laten leggen voor een periode van vijftig of vijfenzeventig jaar. Voorheen was de maximumtermijn twintig jaar. Burhan Carlak, raadslid van BurgerBelangen, kwam op het idee. Deze verlengde termijnen bieden met name een oplossing voor moslims: “We zien het als een soort overbruggingsfase. Het liefst zien we een islamitische begraafplaats in de regio mét eeuwige grafrust.”

In Hengelo kan men nu een particulier graf huren voor 50 jaar of 75 jaar. Voorheen was de maximale huurperiode voor een graf twintig jaar, die elke twintig jaar verlengd kon worden. Nu kunnen nabestaanden in één keer betalen voor een graf voor de komende 75 jaar. “Voor welke periode iemand kiest, ligt echt aan iemands persoonlijke voorkeur. Sommige mensen vinden het prettig als ze een graf voor een langere periode kunnen huren”, zegt een woordvoerder van de gemeente Hengelo.

In Almelo is de maximumtermijn vijftig jaar en in Enschede is dat bij een islamitisch of liberaal-joods graf maximaal veertig jaar. In Hengelo geldt de nieuwe maximale termijn voor iedereen die dat wenst, ongeacht geloofsovertuiging.

Verlenging

De verlenging van de huurperiode is een uitkomst voor moslims: volgens islamitische richtlijnen moet een overledene eeuwige grafrust hebben. Dit geldt ook voor mensen die het joodse geloof aanhangen. Met de uitbreiding tot 75 jaar is het voor de eerste 75 jaar geregeld, daarna kunnen nabestaanden de grafrechten

verlengen met tien of twintig jaar.

“Steeds meer moslims willen hier begraven worden, omdat hun kinderen en kleinkinderen hier wonen.”

BURHAN CARLAK, RAADSLID BURGERBELANGEN HENGELO

‘Overbruggingsperiode’

Raadslid Burhan Carlak is verheugd over het verlengen van de grafrechten, maar ziet het vooral als een overbruggingsperiode. Hij hoopt dat er binnen enkele jaren een islamitische begraafplaats in de regio komt, waar eeuwige grafrust geldt: “Het is een wens vanuit de gemeenschap en de politiek moet daarnaar luisteren.”

Hij heeft bij de gemeente Hengelo en het college gepleit voor de verlenging van de termijn. In 2018 opperde BurgerBelangen Hengelo ook al voor een islamitische begraafplaats in Hengelo. Het college van burgemeester en wethouders gaf destijds aan dat een islamitisch deel op de begraafplaats aan de Deurningerstraat voldoende was.

In Nederland begraven

Waar eerdere generaties moslims in Nederland liever in hun land van herkomst begraven wilden worden, willen nu steeds meer mensen in Nederland begraven worden. Volgens Carlak moet er goed gekeken worden of een islamitische begraafplaats in de regio een mogelijke oplossing is: “Steeds meer moslims willen hier begraven worden, omdat hun kinderen en kleinkinderen hier wonen, maar ook omdat ze meer binding hebben met Nederland.”

Duitse moslims

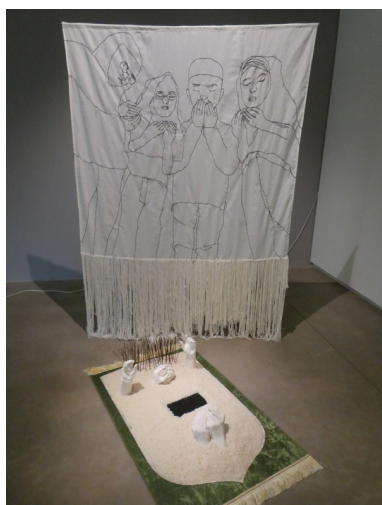
Daarom pleit Carlak voor een islamitische begraafplaats ergens in de regio. Hij heeft contact met gemeenteraadsleden van andere Twentse gemeenten over het onderwerp en heeft de Hengelose afvaardiging die in de Euregiораad zit gevraagd om het daar ook aan te kaarten.

Volgens het raadslid kan een regionale begraafplaats ook een uitkomst zijn voor Duitse moslims die net over de grens wonen. Het islamitische deel van de Enschedese Westerbegraafplaats werd in 2020 nog verder uitgebreid.

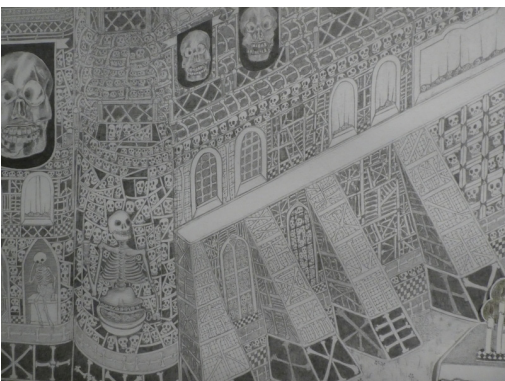
Bron: 1Twenthe, 27-03-2024, Sjaak.

FKB 75 jaar, Jubileum uitje Uitvaartmuseum en Begraafplaats de Nieuwe Ooster.

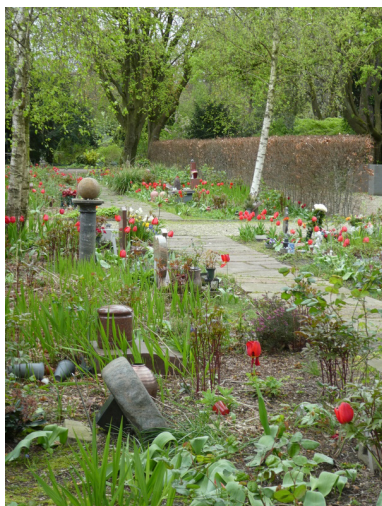
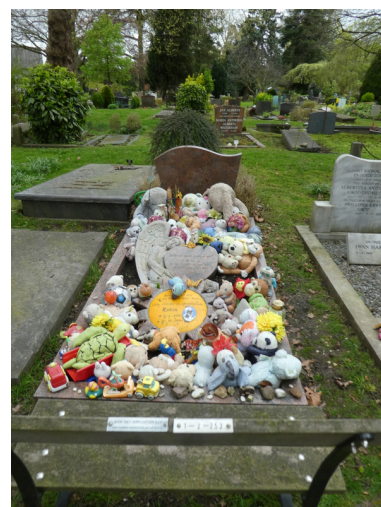
*We mochten een heel fijne dag samen beleven!
Navolgend een foto impressie:*

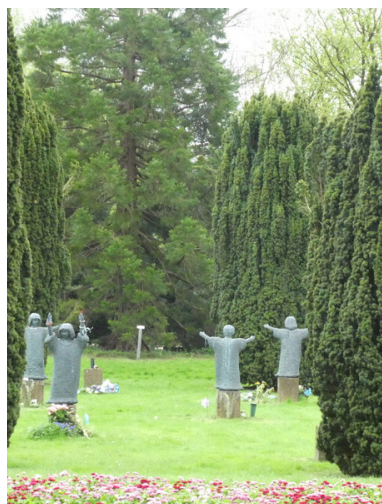

Uw FKB-samenwerkingspartner

Twenthe is

- meer dan 75 jaar een zelfstandige/solvabele uitvaartverzekeraar
- samenwerkingspartner van meer dan 200 uitvaartverenigingen
- specialist in uitvaartverzekeringen (geen andere verzekeringen)
- een no-nonsense organisatie, korte lijnen/persoonlijk contact

Meer samen, samen meer?

Informeer vrijblijvend bij onze buitendienst-inspectie

Regio Noord en West	Henk Schreiber	06-17498509
Regio Oost en Zuid	Cor ter Braak	06-17498499

Voor overige vragen: info@twenthe.nl of bel 053-4312732

Samenstelling Algemeen Bestuur FKB per 09-07-2023

Voorzitter:

Sjaak den Hollander, Illikhoven 14-A,
61116 AL Illikhoven. Tel.: 046 - 4810205
jjdenhollander@planet.nl

Secretariaat:

mw. G.W. Nijland-Wevers
Tel.: 06 - 23894310
secretaris@f-k-b.nl

Penningmeester:

Frenk Lardinois, Florence Nightingalestraat 155
6441 HW Brunssum Tel.: 045 - 5272717
penningmeester@f-k-b.nl

Webmaster:

Frenk Lardinois, Florence Nightingalestraat 155
6441 HW Brunssum Tel.: 045 - 5272717
penningmeester@f-k-b.nl

Bestuurslid:

Martin Slippens, Streekweg 347,
1616 AH Hoogkarspel Tel.: 0228 - 526740
mslippens@hetnet.nl

Herman Borgelink, Maatkamp 21
7482 KC Haaksbergen Tel.: 06 - 22386717
info@barbarahaaksbergen.nl

FKB

een levende vereniging rondom de dood

MEER SAMEN -SAMEN MEER

Bel gerust voor informatie

**Wij maken u met plezier verder wegwijs in de
FKB en uitvaartland!**

Regio Noord/Oost:

*(Groningen / Friesland / Drente / Overijssel /
Gelderland / Flevoland)*

Wilma Nijland Tel.: 06 - 23894310
Herman Borgelink Tel.: 06 - 22386717

Regio West:

*(Noord-Holland / Zuid-Holland / Utrecht / Zeel-
and)*

Martin Slippens Tel.: 0228 - 526740

Regio Zuid:

(Noord-Brabant / Limburg)

Sjaak den Hollander Tel.: 046 - 4810205
Frenk Lardinois Tel.: 045 - 5272717

